

EDİTÖRDEN

Değerli Okuyucular!

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin (SÜSBD) Temmuz-Aralık 2020 dönemi 8. sayısını, edebiyat, ilahiyat, muhasebe, sağlık yönetimi ve turizm alanlarına dair birbirinden değerli yedi makale ile çıkarmış olmanın, akademisyen ve okuyucularla buluşturmanın heyecan ve mutluluğunu yaşamaktayız. Öncelikli olarak tüm yazarlarımıza teşekkür ediyorum.

Geçen sayımızda bilimsel makale başlığının önem ve ehemmiyeti nedir? bir makale başlığı nasıl seçilir, makale başlığı nasıl oluşur? yahut nasıl olmalıdır? soruları çerçevesinde özlü bir şekilde bu konudan söz etmiştik. Bu sayımızda ise bilimsel bir makalenin *özetinin* mahiyet ve keyfiyetini ele almaya çalışacağız.

Öz/özet nedir? Özet, okurun makalenin dünyasıyla ilgili ilk fikri edinecekleri, makalenin kendi ilgi alanı ile ilgili olup olmadığına, makaleyi okumaya devam edip etmeyeceğine hatta dergi editör ve hakemlerin makaleyi kabul yahut ret kararlarına imkân veren bir bölümdür. Bu nedenle etkili bir özet yazmak oldukça önemlidir. Özensizce yazılan bir öz, daha makalenin içeriği görülmeden reddedilmesine neden olabilir. Makalenin içeriğini tam olarak yansıtması yanında tabir yerindeyse makalenin hedef kitleye pazarlanması, reklamı ve vitrini olması açısından da önem taşır. Özet her ne kadar makalenin başında yer alsada yazmaya özetten başlanması doğru olmaz. Çünkü özet, nihayetinde enikonu araştırılmış, incelenmiş, bulguları ve sonuçları ortaya konmuş ve varlık bulmuş bir makalenin özüdür. Özet makalenin özünü, esasını ifade edeceğinden makaleyi tam olarak bitirmeden yazılan özütün bir yönüyle eksik kalması kaçınılmazdır. Bu nedenle özeti en son yazmak tüm makaleyi göz önüne seren onu tam olarak temsil eden bir öz yazmak için gereklidir. Dolayısıyla kimi makalelerde görüldüğü üzere özütün gelecek zaman kipiyle yazılması doğru değildir. Özet, tamamlanmış çalışma hakkında bir rapor olduğundan, burada dili geçmiş yahut mişli geçmiş zaman kipi kullanılması gerekir. Özet, içeriği yönüyle makalenin konusu, amacı, problemiği, hipotezi, yöntemi ve sonu-

cuyla ilgili olduğu kadar, uzunluğu, kelime sayısı, yazım formatı ve içeriği açısından gönderilecek derginin öz yazım yönergesiyle de bağlantılıdır. O nedenle akademik dergide yayınlanmak üzere hazırlanan makale için derginin yönergelerinde özetin nasıl hazırlanacağına ilişkin kurallar da dikkate alınmalıdır. Aynı zamanda özet, okuyucuların dikkatini çekecek, merak uyandıracak ve onları makalenin içine çekecek, araştırmacının aradığı şeyin orada bulunup bulunmadığına ilişkin bir fikir verecek nitelikte olmalıdır. Çünkü okurların büyük bir çoğunluğu sadece makalenin başlığı ve özeti ile yetindiklerinden dolayı yazar, okuyucuların özete ulaştıklarında makale hakkında tam bir fikre sahip olmalarını temin edecek bir nitelikte özetini tasarlamalıdır. Kuşkusuz özetin sadece okuyucuların dikkatini çekecek, onlarda merak uyandıracak ve okuru makalenin içine çekecek nitelikte olması yeterli değildir. Aynı zamanda makalenin indekslenmesi açısından da özet ve anahtar kelimeler son derece kritik öneme sahiptir. Şöyle ki arama motorları makalenin özetini de tararlar. Bu nedenle makaleyi temsil edebilecek ana tema ve anahtar kelimelere özenli bir şekilde özet içinde yer verilmelidir. Bu anahtar kelimeler bilgilerin elektronik olarak toplanmasında önemli rol oynar ve arama kelimeleri ile eşleştirilir. O bakımdan hangi kelimelerle arama yapıldığında makaleye kolay erişilmesi isteniyorsa bu kelimelerin özet yazımının doğal seyri içine yerleştirilmesi gerekir. Bu, makalenin kolay bulunabilir olması ve muhtemelen daha çok atıf alması anlamına gelecektir.

Öz/özet türleri nelerdir? Özet türleri, Eleştirel, Açıklayıcı, Bilgilendirici ve Vurgulayıcı olmak üzere dört çeşide ayrılabilir. *Eleştirel özet*, ana bulguları ve bilgileri açıklamanın yanı sıra, çalışmanın geçerliliği, güvenilirliği veya bütünlüğü hakkında bir yargı veya yorum da içerir. Araştırmacı makaleyi değerlendirmekle beraber aynı konudaki diğer çalışmalarla karşılaştırır. Eleştirel özetler, ilave yorumlayıcı açıklamalardan dolayı genellikle biraz daha uzun (400-500 kelime) olabilir. Bu tür özetler nadiren kullanılır. *Açıklayıcı, betimleyici/tanımlayıcı özete* gelince, çalışmada bulunan bilgi türünü belirtir. Çalışmayla ilgili herhangi bir yargıda bulunmaz ve araştırmacının sonuçlarını veya sonuçlarını da sağlamaz. Metinde bulu-

nan anahtar kelimeleri içerir ve araştırmanın amacını, yöntemlerini ve kapsamını içerebilir. Tanımlayıcı özet sadece özetlenen çalışmayı tanımlamaktadır. O nedenle bazı araştırmacılar bunu bir özette ziyade çalışmanın bir taslağı olarak görür. Tanımlayıcı özetler genellikle çok kısa, 100 kelime veya daha azdır. *Bilgilendirici özete* gelince özetlerin çoğu bu türdendir. Bir eseri eleştirmek, değerlendirmek, tanımlamak ve betimlemekten daha fazlasını yapmaktadır. İyi bir bilgilendirici özet, eserin kendisi için bir vekil görevi görür. Başka bir deyişle, araştırmacı makaledeki tüm ana argümanları ve önemli sonuçları ve kanıtları sunar ve açıklar. Bilgilendirici bir özet, tanımlayıcı bir özette [amaç, yöntem, kapsam] bulunabilecek bilgileri içerir, ancak bunlara ilave olarak araştırmanın sonuçlarını ve yazarın önerilerini de içerir. Uzunluk çalışma alanına göre değişebilir, ancak bilgilendirici bir özet, genellikle 300 kelimedenden fazla değildir. *Vurgulayıcı özete* gelince okuyucunun dikkatini araştırmaya çekmek için özellikle vurgulanan bir özet çeşididir. Bu özet türünde, makalenin dengeli veya tam bir resmi olduğu iddiası yoktur ve aslında okuyucunun ilgisini çekmek için eksik ve önde gelen açıklamalar kullanılabilir. Vurgulayıcı özet, gerçek bir özet değildir ve bu nedenle akademik yazımda nadiren kullanılır.

Özet neleri içermeli/içermemelidir? Özette, istenen yaklaşık 100-300 arası değişen kelime sayısına bağlı olarak açık, seçik anlaşılır birer ikişer cümle ile, konu, kapsam, problematik/sorunsal durum, hipotez, araştırmanın amaç ve hedefi, önemi, neden ve niçin bu konunun seçildiği, hangi boşluğu dolduracağı, araştırmada izlenen yöntem, çalışma planı, elde edilen temel bulgu ve sonuçlara genelde tek bir paragraf yahut temalı birkaç paragraf halinde kısaca değinilir. Makale, sadece bu bölümden ibaretmiş yahut sadece bu öz okunacakmış gibi giriş, amaç, yöntem, gelişme, bulgular, tartışma ve sonuç cüzlerinin kısa bir taslağı ve haritası olarak kaleme alınmalıdır. Eğer, bu şekilde yazılmamış ise öz yeniden gözden geçirilmelidir. Her araştırmanın bir konusu ve kapsamı olduğunu düşünerek en başta konu ve kapsamın ne olduğuna değinerek özete başlamak faydalı olacaktır. Ardından araştırmanın problematiğine araştırmayı yapma ve makaleyi yazma motivasyonuna bir cümleyle işaret edilebilir. Bu, çoğu zaman araştırma için çıkış noktasını belirten

bir ifadedir ve amacı açıklamak üzere temel oluşturur. Daha sonra araştırmanın ne amaçla gerçekleştirildiği ortaya konulmalıdır. Amaç ifadesi makalenin geneli ile uyumlu olarak açık, seçik ve anlaşılır şekilde verilmelidir. Bu amaca ulaşmak için neler yapıldığına ve hangi yöntem ve analizlerin kullanıldığına kısaca değinilmelidir. Araştırma sonunda ne elde edildiğine, elde edilen bulguların ne anlama geldiğine ve makale içinde nelerin tartışıldığına kısaca işaret edilmelidir. Yine araştırma sonuçlarının alana katkısına ve önemine değinen bir cümleyle, özet bitirilebilir. Birçok derginin yönergelerinde 100, 150, 200, 250 kelimelik özeti yazılmasının öngörüldüğü göz önüne alındığında esasen bu başlıkların her birinin birer ikişer cümle ile ifade edilmesi gerektiği ortaya çıkar. Diğer taraftan bazı özet formatlarında her bir başlığın ayrı ayrı ele alınması ve 500-700 kelimeye kadar bilgilendirici özet verilmesi istenebilir. Böyle bir durumda da yine yönergeler doğrultusunda özetle yer alması gereken her öge ayrı başlıklar altında öngörülen uzunlukta ele alınmalıdır.

Özette kelime tasarrufunda ekonomik olunmalıdır. Özet, herhangi bir tanım, tanımlayıcı bilgi, tablo, resim, şekil, alıntı ve uzun anlatımlar, eksiltile cümle, kısaltma, referans/kaynak ve kanıtlayıcı ifade içermemelidir. Özeti yukarıda sayılan başlıkları bir çırpıda vermesi yeterlidir. Özetlerde çok yapılan hatalardan biri uzun betimleyici ifadeler ve araştırma detayına yer verilmesidir. Özet, makalede ele alınan bir kavramın tanımlanması, ne olduğunun ya da ne olmadığına anlatılması için uygun bir yer değildir. Dolayısıyla bu açıklamalar metin içeriğinde uygun yerlere bırakılmalıdır. Ayrıca makaleden bir paragrafın veya cümlenin birebir kopyasını yahut makalede söz edilmeyen yeni bir bulgu ve sonuç içermemelidir. Özet, tamamen özgün olarak ele alınmalı yeni ifadelerle yazılmalıdır.¹

Dergimizin bu sayısında makale özeti'nin önem ve önemiyetinden, bilimsel bir makale özeti'nin nasıl yazılacağından, özet türlerinin neler olduğundan, özeti'nin neleri içermesi/içermemesi gerektiğinden kısaca mahiyet ve keyfiyetinden söz ettikten sonra bu arada teşekkürü de unutmamak gerekir. Ülkemizin çeşitli üniversitelerinden makaleleriyle bilim dünyasına ve dergimize katkıda bulunan yazarlara, kıymetli zamanlarını ayırarak makaleleri değerlendirme külfetine katlanan sayı

hakemlerine, redaktörlere, derginin basımına katkı sağlayan Basın Yayın Müdürlüğü çalışanlarına, bhusus Dergipark sistemi üzerinden işlemlerin yürütülmesi ve makalelerin dizgi/basım formatına sokulmasında emeği geçen editörlerimiz Dr. Öğr. Üyesi Doğan FIRINCI'ya, Dr. Öğr. Üyesi Pınar KARAMAN'a, Dr. Tuğrul YUMAK'a, İngilizce dil editörü Öğr. Gör. Işık DAĞDEVİREN'e teşekkür ediyorum. Bir dahaki sayıda buluşmak dileğiyle...

Doç. Dr. Emrah DİNDİ

Baş Editör

-
- ¹ Yararlanılan kaynaklar. Bkz. Robert A Day, Bilimsel Makale Nasıl Yazılır, Nasıl Yayınlanır?, (Çev. Gülay Aşkar Altay), Tübitak Yayınları, 4. Bsk., Ankara 1996, s. 21-24; Süheyla Altuğ Özsoy, "Kısa Özet Yazımı ve Değerlendirilmesi", Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, İzmir 1998, Cilt: XIV, Sayı: 11, ss. 115-118; Melek Coşan Yılmaz, Oya Nuran Emiroğlu, "Bilimsel Makale Nasıl Yazılır?", Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2005, Cilt: I, Sayı: 2, ss. 26-38; Mahmut Çivilibal, "Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?", The Medical Bulletin of Haseki Training and Research Hospital, September 2013, ss. 85-88; Gültekin Gürdal, Sönmez Çelik, "Etkili Makale ve Bildiri Hazırlama Teknikleri", 11. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi ve TESKON+SODEX Fuarı, s. 17-20 Nisan, İzmir 2013; John P. Fisher, John A. Jansen, Peter C. Johnson, Antonios G. Mikos, "Yayımlanacak araştırma makalesi yazmanın ilkeleleri", file:///G:/Makale%20%C3%96zeti%20Nas%C4%B1%20yaz%C4%B1%20C4%B1r/Turkish-Research-Article-Writing-Guide.pdf, 27 Aralık 2020; Sercan Serin, "Bilimsel Makale Nasıl Yazılır?" file:///G:/Makale%20%C3%96zeti%20Nas%C4%B1%20yaz%C4%B1%20C4%B1r/Bilimsel%20Makale%20Nas%C4%B1.pdf, 27 Aralık 2020; Faruk Taş, "Bilimsel Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?", file:///G:/Makale%20%C3%96zeti%20Nas%C4%B1%20yaz%C4%B1%20C4%B1r/Bilimsel_Makale_Nasil_Yazilir_ve_Yayinlanir%23Faruk_Tas.pdf, 27 Aralık 2020; Ali Çağlar, "Bilimsel Araştırma Yazısı Nasıl Hazırlanır? Alıntı - Kaynak Gösterme ve Etik Kurallar", file:///G:/Makale%20%C3%96zeti%20Nas%C4%B1%20yaz%C4%B1%20C4%B1r/bilimsel-makale-nasil-yazilir-web.pdf, 27 Aralık 2020; "Makale Özeti Yazarken Nelere Dikkat Edilmelidir?", <https://www.akademikpersonel.org/anasayfa/makale-ozeti-yazarken-nelere-dikkat-edilmelidir.html>, 25 Aralık 2020; "Bilimsel Makale Özeti Nasıl Yazılır?", <https://www.kampusula.com/bilimsel-makale-ozeti-nasil-yazilir/>, 25 Aralık 2020; "Makalenin Abstrakt Bölümünü Nasıl Yazmalıyız?", 26 Aralık 2020; "Makalenizin Özet (Abstrakt) Kısmını Başarılı Kılacak İpuçları!", <https://wordvice.com.tr/tips-that-will-make-your-abstract-a-success/>, 27 Aralık 2020; "Bildiri Özeti Nasıl Hazırlanır?", http://www.abstractagent.com/?p=bildiri_ozeti_nasil_hazirlanir, 27 Aralık 2020; "Bilimsel Makale Nasıl Yazılır?", <https://psikopress.com/bilimsel-makale-nasil-yazilir/>, 27 Aralık 2020.